

SZÉKELY HIRLAP

POLITIKAI S VEGETARTALMU KÖZLÖNY.

KIADÓ-HIVATAL:
Az ev. ref. főiskola nyomdájában.
SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:
NAGY-KÖZ ELEJE.

Hirdetési ár: Három hasabos garmond sorért, először 8 kr., másodszor 7 kr., harmadszor 6 kr., s minden hirdetésért 30 kr. o. é. belyegdj — Három hasabos nyilttéri sorért 20 kr. o. é.
Az előfizetési és hirdetési pénzek a kiadó-hivatalhoz, dolgozatok és nyilttéri közlések a szerkesztőséghez intézendők.

Megjelenik e lap
minden szerdán és szombaton, reggel,
NAGY FÉLIVEN.
ELŐFIZETÉSI ÁR:
Negyedévre 1 frt 30 kr.
Félévre 2 frt 50 kr.

Hogy a, belyeg miatt költséges, főlsleges példányok nyomásától meg legyünk kimélve:

Fölkérjük lapunk szives pártolót, hogy előfizetéseiket mielőbb beküldjék, akár Wittich József könyvkereskedésébe, akár Imreh Sándorhoz, a főiskola nyomdászához.

Előfizetési ár:

Negyedévre 1 frt 30 kr.
Félévre 2 frt 50 kr.

Nyilt levél a szerkesztőhöz.

Tisztelt szerkesztő ur! A „Székely Hirlap“ programját vettem, s a lap megjelenésének szép reményekkel nézek elébe. A programban az irányt, melyet a hirlap követni fog — a kört, melyre munkásságát különösbben terjesztendi — helyesen látom kijelelve — körvonaloza. Mindemellett engedje meg tisztelt szerkesztő ur! hogy össze vágó nézetem, melyet négy szem közt is tudathatnék, becses lapja száz, meg száz nyelvél mondjam el.

A székely törzs hatásos szerepe hazánkban ennek létevel egy idejű. Történelmünk csak nem minden lapja tanuskodik arról. Eleitől fogva benn — hazánk életének egyik fő életműszere, kívülre, északkeletre, hazánk védbástya volt az. Védbástya nemcsak geographiai helyzete, hanem a nemzet fiainak hő honszeretete s úgy anyagi, mint szellemi képessége által.

Azonban bár mely diszes polgári helyzetnek, bár mely hazafi szép meghívásnak megvannak kötelmei, meg — ha úgy akarjuk nevezni: terhei, s a székely nemzet is, csak úgy tarthatja meg szép meghívását, ha, valamint a multban úgy jelenleg is elvállalja meghívása kötelmeit.

A háboru jelenleg már az emberi nem legindokolatlanabb — legborzasztóbb, legelkerülendőbb szenvedései közé számítatik, de ép azért, az eddiginél még nagyobb katonai képzettséget tesz szükségessé, jelenleg az emberi nem vágya, figyelme és szorgalma hova tova mindinkább a béke áldásaira van intézve, melynek végetlenül szétágozó foglalkozása az emberi ügyesség és képzettség magas és szüntelen haladó tökélyét kívánja. Mulhatlanul szükséges, hogy ezt a székelység komolyan figyelembe vegye, hogy a kor sebes haladásával folytonosan lépést tartson, hogy úgy a békében, mint — ha meg kell lenni — a háboruban széles e haza fiai közt az első sorban foglaljon helyet.

A külbéke áldásai csak úgy lehetnek valódiilag gyümölcsözők, szeretett hazánkra nézve, ha benn alkotmányos fejlődésünk ép oly folytonos és szakadatlan, mint békés és nyugodt lesz. A székely nemzetnek itt is meg kell tenni hazafi köteleseit, mert a

belviszály és háborgás nem kevésbbé káros egy országnak, mint a külháboru s ily háborgásra most mi szükség sincs, mert hiszen most a jó, az üdvös, akadályra nem talál, csak legyen kivihető; csak a mód melyen czéloztatik se sértse a törvényt és ildomot.

Teljesen meg vagyok győződve, hogy e székely nemzet fenntartva diszes meghívását, nem riad vissza, de sőt pontosan teljesitendi annak kötelmeit, s hogy ez megtörténjék — erre a „Székely Hirlap“ is üdvös befolyással lehet és lesz.

Hetenkint egy nyomott iven a mai, szószapora időben nem sok világbolesességet szoktunk találni, de legyen — mint hiszem, hogy lesz, a „Székely Hirlap“ élénk és pezsgő, oly eleven és pezsgő mint a székely, sok szót ne szaparitson, a székely sem szereti ezt; legyen végül mint a bors, kicsiny de csipős.

Ha ilyen lesz a „Székely Hirlap“, sok hasznosnak és igaznak lesz hely benne és a jo és igaz, mit mond, kedvelt is lesz, s a székely azt bár ha csip is, szivesen elnyeli és vérebe fogadja, mint a borsot. *)

Id. gr. Teleki Domokos.

Tisza László számadó beszéde.

A „Magyar Polgár“ ez évi második száma egy félívnyi melléklettel jelent meg. A Tisza melletti Tisza testszerinti bátyja s politikai öccse Tordán, január 3-án tartott követjelentési beszédét tartalmazza az egész félív. A mi egész lapunk sem több, s így midőn pár megjegyzést kívánunk e jobb-bal s bal-jobb beszédre tenni, csak innen onnan böngészhetjük ki belőle a csattanósabb helyeket, a legnagyobb rész úgy is közkeletű s untig megleglett locus communis sinister.

Kezdi természetesen amaz ismeretes frázissal, hogy mig 65-ben, a választásokkor, úgy szólván minden követ a 61-iki második feliratot tűzte ki programjául; addig a jobb oldal „az absolut törvényesség teréről az opportunítás terére sodródott“, s csak a baloldal állotta meg a maga helyét. A mélyen tisztelt szónok (vagy is felolvasó, mert beszédét — nehogy az orákulum szavakat elferditse a szófacsaró rágalom — írásból olvasta.) az „absolut“ fogalmával, úgy látszik, egészen tisztában van, de azt a kis tényecskét el találta felejtetni, hogy maga ama fölrít kifejezte, hogy „48-diki törvényeink némely pontjait magunk is meg akarjuk változtatni.“ Nos,

*) A dús élettapasztalatokkal rendelkező nemcsak gróf gyakorlati tanácsait köszönettel vesszük, s igyekeznünk fogunk, hogy azoknak — erőnkhez mérve — eleget is tegyünk.

a 65/68-iki országgyűlés végrehajtotta e szándékát, természetesen a politika s nem az absolutum elvei szerint. Hogy pedig egy baloldali követ ezt a tényecskét szükségesnek látja elfelejtetni: az természetes, és épen nem vehető neki rossz neven, midőn az absolut fogalmának búvárlatába mélyedt. És ez az elmélyedés még egy másik kis tényecskét feledtetett el a t. felolvasóval, — azt tudni illik, hogy a flankenbewegungot, a 65-iki programtól a 67-diki álláspont felé, nem a jobb, hanem a baloldali követek nagyobb része tevé. Mi legalább úgy emlékszünk a 65-diki követválasztások történetére, hogy nagyon sok, későbbi baloldali követ, épen Deák Ferencz czége alatt választatta meg magát 65-ben. Hanem az absolutum felett való spekulatio közben, igaz, nehéz az eféle apró körülményekre is figyelni, — s miután a jobbra-át most szemmel látható, természetes, hogy a jobb oldal tevé! Hisz a baloldal legfőlebb balra-átot tehet vala.

Ez így megingatott alapon fűzi aztán a t. felolvasó tovább okoskodásait, illetőleg egymás után következő tételeit, s áttér „azokra, kik a nap hősei, kiket illeti (illetőleg: illet) első helyen az elmúlt országgyűlés eseményeiért (!) felelősség — Ez a jobb oldal, az úgy nevezett Deák-párt, melyet kevés független tagja kivételével, maga tartása után, kormány-pártnak is nevezhetünk.“

E tételnél kettőt ajánlunk a t. felolvasó figyelmébe. Egyik az, hogy azok „a nap hősei“ igen is mindég és nyíltan magukra vállalták „az elmúlt országgyűlés eseményeiért felelősséget.“ Ők tehát megfelelnek magukért, csak az igen t. baloldal is úgy meg tudjon felelni, annyszor és annyszor korrigált botlásaiért, magatartásáért. A másik az a „kormány-párt“ nevezet. Lehet, hogy az 5-dik programmesináló bizottmányban ez a schlagwort is kiadatott a — kortesek számára, de aligha a követek számára is... Hisz talán olvasta t. felolvasó a miniszterelnök Deák-köri bucsu beszédét, melyben az a passus is előfordul, hogy „a kormány legbüszkébb származására.“ Nos, a parlamentaris kormányzat abéczejében, talán az első lapon áll, hogy a pártból lesz a kormány s nem a kormányból a párt. Vagy talán szójátékra van szüksége a baloldalnak, s mert a 30-40 évvel ezelőtt Bécsben székelő kormányt is kormányznak hívták magyarul, épen, mint most a pesti miniszteriumot: azt hiszi, hogy a józan ma-

gyar nem tud ép úgy különbséget tenni e két egyhangzásu, de ég s föld különböző sző között, mint jó (az az hogy: bal) maga? Kár a kormányra aspiráló baloldálnak ily könnyelmű játékot űzni, ép e veszedelmes szóval... Mert meg kell jegyeznünk, hogy felolvasó kétszer kettő négyre bebizonyítja a baloldal kormány-képességét, sőt — ha nem tréfál — reméli is, hogy már nem is oly nagyon messze állnak az országházi támlás-székektől. (Vajon honnan veszi majd a baloldal azt a nyolez vagy épen kilencz kapacitást?) mert ő alattok „az ország ügyei minden rázkodás nélkül, simán folyni fognak (azaz, fognak folyni) úgy vagy jobban, mint jelen kormányunk alatt.“ Tehát „úgy vagy jobban,“ s tegyük mi még hozzá: vagy rosszabbul. Nem tehetünk róla, de az eféle banderiumos, fáklyás-zenés sat. orációkat, vagy felolvasásokat, részünkről nem tudjuk másként tekinteni, mint a boltkirakatokat. Ott vannak felhalmozva a legjobb, legszebb portékák. S ime, az auszlag is csak annyit mer mondani, hogy „úgy vagy jobban.“ Hogyan!? a baloldal nincsen szíve fenekéig meggyőződve, hogy az ő kormánya alatt az ország ügyei nem csak „simán“ nem csak „úgy“, hanem mindenesetre jobban fognak menni, mint ma, a hogy mennek? Ugyan, bizzanak egy kissé jobban magokban uraim, mert különben mi nem bízhatunk önökben!

De hogyan is bízhatnánk, mikor — hiában utasítja vissza azt az, (egy pártra nézt, halálos). vádat! — maga sem tudja: mit

akar? „Chablon-szerű e vád“? Igen mert kezdettől végezetig chablon-szerűleg megérdemelték. Avagy tudja-e az a párt, hogy mit akar, a melyik aval különbözteti meg magát a Deák- (vagy kormány-) párttól, hogy szerintök „Magyarország önálló, független ország, semmi más nemzetnek, vagy országnak alávetve nincs.“ S talán mást állít a Deák-párt? Dehogy! Csak nagyon jól tudja, hogy Tisza László, bár mily önálló, független ember, még is függ a saját — béresétől is, s épen azért, és nagyon ildomosan, egyességre lépett a szomszéddal — nem, hogy az bele szólhasson az ország dolgába, mert Magyarország önálló és független ország — hanem, teljék kedvők! „a közösen érdeklő viszonyokba,“ — a mint, hogy mi is beleszólunk az ő „közösen érdeklő viszonyaiba.“ Épen így vagyunk a többi megkülönböztetéssel is. Hát csak ők vallanak azt az elvet, hogy Magyarországnak „törvényt csak az országgyűlés, a koronás magyar királylyal hozhasson?“ Hát a Deák-párt talán megtagadta valaha azt az elvet, hogy „e hon minden fia felett, adminisztrationális téren is, csak e hon országgyűlése törvényes többségből*) alakult, s annak felelős, független magyar kormány rendelkezék“? Nem, sőt keresztül vitte azt, s ime, a baloldal most élénkelteti vele az ismeretes népdalt: „Én ültettem az almát, más szedi le az az almáját.“

Minek hát e különbségtételek, a mik

*) Milyen az a törvénytelen többség?

nem különbségek? Hja az auszlagba szép portékák kellenek! Nem jól mondtuk tehát főlebb, mert a baloldal nagyon is jól tudja; mit akar...

Ha nem félnék, hogy igen erős próbára teszem t. olvasóim figyelmét, úgy szólnán minden egyes sorára tehetnék e felolvasott beszédnek ilyes megjegyzéseket. Felhozhatnék belőle egy sereg „nem úgy van“-t (hogy a jogfolytonosság elvét a Deák-párt elejtette; hogy a restitutio in integrum nincs meg; hogy miniszteriumnak csonka és a függetlenségnek még csak nevét sem viseli; hogy Fiume nincs visszacsatolva stb.); idézhetnék néhány, Lafontain meséjére emlékeztető, lokust, midőn az országgyűlés vívmányait olyan formán tünteti föl, mintha azok a baloldal vívmányai lennének; — stb. De a t. szerk. ur rövidséget kötött szívemre, s így még csak egyetlen megjegyzést tesz — ezuttal — a delegationalis passusra.

A felolvasott beszéd illető helye azt mondja, hogy a kormány „örömmel használta föl az alkalmat megszabadulni az általa a delegatióba csak nem erővel bevitt elemtől“ (a baloldaltól). Tehát a kormány erővel vitte be a baloldalt a delegatióba, s mégis örömmel kapott az alkalmon, hogy megszabadulhasson tőle? Ha a delegatióba való belépés, az onnan indokolatlan kilépés igazolására csak ennyi logikával rendelkezik az egész baloldal, mint tordai nagykövete: akkor csak ugyan nem tudja: mit akar?

TÁRCEZA.

A Szélyföld leírása.

történelmi, régészeti, természetrajzi s népművészeti szempontból. Irt Orbán Balázs. Első Udvartelyszék ismertetését tartalmazó, kötet.

(Pest, 1868. Ráth Mór bizománya).

Ezen — bevallom — nagy és nehéz feladat létesítéséhez fogtam én gyenge erővel ugyan, de a legszentebb szándék- és a legernyedetlenebb szorgalommal, járatlan ösvényen indulván el, mit 6 év kitartó szorgalmával és szent törekvésével gyűjthettem, azt hazám eltárára helyezem. Zsenge talán az áldozat, mit a jó indulat, s a honfiktelmek átértése nyújt; de hát visszarettenjek-e a feladat nehézségétől, s ha tökélyest, ha teljesen kielégítő nem nyújthatok, hallgassak-e, mint eddig tevők, s e szép országrész ismeretlen maradjon továbbra is?

Nem, azt tennünk nem szabad, s azért a kor intő szavát követem, midőn ezen munkát közre bocsájtom.

E munka hat kötetből áll. Öt azokból az öt székelyséket, a hatodik a Barcaságot tárgyalja, főtekintettel az azt lakó magyarságra. Mindenik kötethez a szöveget felvilágosító számos kép- és alaprajz van csatolva, melyeket én magam fényképi uton állítottam elő. Fő igyekezetem oda volt irányozva, hogy a vizsgálódásom alatti területnek történeti, népeleti, régészeti s tájirati hí leírását adjam; de mivel ezélen nem az volt, hogy csak szaktudósok számára irjak, kerülni igyekeztem az absztrakt irányt és a szakirodalmi merevséget, sőt az előforduló ily szárazabb leírásokat is igyekeztem a lehetőleg vonzó és élvezhető alakba önteni, főként azért, hogy az ily komolyabb irányú olvasmányt is megkedveltessem a nagyobb olvasóközönséggel. Ez a törekvés választotta vélem a könnyebb és élvezhetőbb elbeszélési modort.

Leírásomban nem ragaszkodtam szigorúan a politikai határokhoz, hanem inkább a természetes vonalokat vettem fel, s azért itt ott kitéréseim

által foglalásokat is teszek, remélve, hogy a szellemi téren tett ily „határsértésekért“ neheztelést vonni magamra nem fogok.

Még némely dolgokra nézve kell igazolnom magamat.

E munka nemzetünk elnyomatásának gyászos korszakában iratott, s ha sok helyt a hazafias fájdalom szavakban nyilvánul, az semmi esetre sem illetheti mostani alkotmányos nemzeti kormányunkat, hanem azon letűnt kormányrendszert, mely nemzetünk temetőjévé igyekezett átváltoztatni e szép hazát, s ha itt ott a hazafias feljajdulás és történelmi roszálás bus hangjai benn maradtak, azok ezen kárhóztos rendszer emlékét sujtolják az örök igazságnak elferdíthetetlen ítéletével, s bennhagyattak azért, hogy azon kor fájdalmas behatásának emlékét fenntartsák az utódok számára, hogy azok becsülhő s szívők vérével is megvédni tudják azon alkotmányt, melynek kivásában és kiérdemlésében annyit szenvedénk. Továbbá:

Én az egyesülés embere vagyok, mert csak az egyesülésben van az erő; én Magyarország és Erdély unióját visszavonhatatlanul bevezetett ténynek tekintem s azért előttem ma „Erdély“ csak mint geográfiai fogalom létezik, s e munka folytán is csak mint ilyen használtatik.

Minden e hazát lakó nemzetiség iránt tisztelet és testvérieség tölti el lelkemet; a mult tévedéseire — megjobbulás reményében, — a feledés, a kiengesztelődés fátyolát boritom; azonban a történetnek részrehajlatlan szavát elnémitani nincs hatalmamban. A mi egyik nemzet elnevezését illeti, én e munka folytán az újabb időben felkapott román helyett mindenütt az oláh-ot használok azért, — mert nyelvünkön mindig így hívták, s főként azért, e munka régészettel is foglalkozván, ott a román kifejezés építészeti műszó, s annak más értelemben való használása csak eszme zavart idézne elő.

S végre önigazolás tekintetéből fel kell azt is említenem, hogy több várrom felfedezési érdemét követelem magannak, oly várromokét is, melyeknek némelyike Kővári László ur „Erdély építészeti emlékei“ című újabb kiadott munkájában, az én munkámat megelőzőleg

előfordul. Mi akként történhetett meg, hogy Kővári ur kéziratát csel által kezébe kerítvén, az én tudtom, beleegyezésem nélkül kiszedte, felméréseimet, fekérajzi leírásomat felhasználta, a nélkül, hogy legalább méltányos lett volna egyetlen egyszer is felemlíteni a kútfőt, honnan orozva merített.

Ezekben kívántam röviden indokolni a modort, körvonalozni a czélt, mely e munka megírásánál vezetett. Tudom, hogy az távol van attól, hogy az igényeknek teljesen megfeleljen. Érzem, hogy a kitűzött czélt csak részben közelítem meg. Tudom, hogy a mit hazámnak nyujtok, az csak szerény gyűjteménye a méh-szorgalomnak, sok részben csak egy bevezetetlen adattár, de nem tökéletes alkotása a nagyra hivatott lángésznek. Érzem, hogy a legszentebb törekvés és igyekezet nem mindenütt tudta az emelkedett szellem hiányait pótolni. Azonban arról még is meg vagyok győződve, hogy a hat év, melyet e mű létesítésére szentelék, nincs egészen elveszve; hogy e munkában sok olyan van, mi eddigi kutatónk figyelmét kikerülte, sok mű- és emlékinke e hazának, mi a feledékenység homályába merült, lett megmentve, s feldolgozandó anyagul kitűzve a jövő tudományosság számára; s főként e kísérletemnek, e szerény kezdeményezésémnek meg van azon érdeme, hogy hű és megbízható, mert én igyekeztem mindennek lelkiismeretesen utánjárni, mindent saját szememmel látva, kellő kritikával leírni.

És most ezen önálló, és a maga nemében uttörő szerény munkámat azon bátorító reménnyel bocsátom nyilvánosság és a részrehajlatlan bírálat elébe, hogy az utaláni hiányai mellett is hasznosan fogja feltárni, ha nem is mesteri, de lehető hű képét a Székelyföldnek, kedves szülőföldemnek, s ha a kép itt ott nem eléggé sikerült, ha azon hézagok mutatkoznak, legyen szabad elnézést remélni a legtisztább ügybuzgalom részére, mely csupán önmagára támaszkodva küzd ki az eredményt, mit ezennel szerényen felmutat.

(Folytatás, köv.)

Egy régi kérdés szellőztetése.

A közforgalomnak és közönségnek nagy hátrányára volt mindig a marosvásárhelyi—károlyfehérvári postai közlekedés nehézkes lassúsága, illetőleg annak nagy kerülése. Mint tudva van, e vonalon a postai közlekedés Tordán át tartatik fenn; még pedig, az össze nem vágó körülmények miatt, oly hátrányos beosztással, hogy a Maros-Vásárhelyről Enyed-Fehérvár felé irányított küldemény Tordára érkezvén, az éjféltutáni órákban ott nyugszik, egész másnap estig, a Kolozsvárról Enyed felé menő posta megérkezéig. Ugyanez az eset ismétlődik az Enyed felől, Maros-Vásárhelyre jövő levelekkel. Innen van az, hogy míg a Pestről jövő levelek egyenes vonalban: Kolozsvár-Gyéres felé, 3 nap alatt Maros-Vásárhelyre érkeznek, addig a marosvásárhelyi—enyedi 11 $\frac{1}{2}$ mértföldnyi távolság csakis a 2-dik nap kaphatjuk meg a küldeményeket. Utazásról pedig, a gyors kocsin, szó sem lehet, a 16—18 órai veszteség miatt.

Ezen sérelmes ügy még régebben felmerült, s mint tudjuk, a kolozsvári iparkamara meg is tette volt e tárgyban felterjesztését az illető helyre, — azonban a gerendi, igen sokszor járhatatlan rév miatt nem lehetett sikeres orvoslást eszközölni. Ez okból tétetett a postai állomás el, a Tordától alig egy mértföldnyi távra eső, Gyéresre, hogy t. i. az ily esetekben a posta az egerbegyhídon keresztül, folytathassa nyomorúságos útját, az egerbegy-gerendi szőlők alatti agyagos sárban, sikamlós menedéken, igen sokszor szarvasparipákkal. Most azonban az ok, a gerendi állóhid felállításával, el lévén hárítva: szükségesnek tartók a kérdés ismételt szellőztetését s annál nyomatékosabban a magyar közlekedési minisztérium figyelmébe ajánlani, mivel a vasút már Fehérvárig nyitva lévén a forgalomnak — a megszáporodott közlekedés sürgetőleg igényli egy Fel-Vinczről Gerendig terjedő postai szárnyvonal rögtöni megnyitását.

Önként értendő, hogy ez esetben legelőbb is a gyéresi postaállomásnak, mely különben is igen közel fekszik Tordához s igen messze Lúdashoz, át kell hogy tétessék a maga kompetens helyére: Gerendre; Gerend leendvén a három fővasúti vonal szétágazási bog-pontja. Az igaz, hogy az út Gerendtől Fel-Vinczig nincs még épen rendszeresen kezelve, de az jelenben is oly karban van, hogy kényelmesebben utazhatik rajta a gyorskér, mint sok helyt az ugynevezett nagy országúton. A mi pedig azon kérdést illeti, hogy ezen gerend-felvinczi postai szárnyvonal talán ok nélküli költséget okozna az államnak, midőn ugy is egy-két év alatt e vonalon is elkészül a vasút: bizást állíthatjuk, hogy közforgalom tekintetéből a fehérvár-vásárhelyi vonal versenyezni fog a fehérvár-kolozsvárral, — s így, midőn ezáltal a rája fordított költség is fedezve van és lesz: úgy hisszük, hogy a közóhajtsáknak, czélszerűségnek és szükségességnek adtunk hangot e régi kérdés szellőztetésével.

Adjta Isten, hogy ne hiában tettük legyen!

Aranyosi.

VIDÉK.

Torda, 1869. jan. 4.

Még most is fülembé cseng a tegnapi hü-hó, a látottak után fennmaradt káprázatok még nem oszlottak el szemeim elől. A baloldal másodrendű vitéze, Tisza László, tartá diadalmas bevonulását városunkba. Ne várja az érdemes olvasó annak részletes leírását, mivel az eféle tüntetések úgy hasonlítanak egymáshoz, mint egyik tojás a másikhoz, a kukuloriumnak egy neme sem volt kihagyva: volt benne taraczklovés, bandérium, lármás éljenzés s a dictióknak egész özöne, nemcsak a beborult ég permetező csatornái, de a dictiók is bővön tractáltak — vizzel. Nem tehetem azonban, hogy egy momentumát ki ne emeljem, mely komikus ollaláért vált mindenekefelett emlékezzessé. A kaszinó termében vagyunk, Szabó Lajos üdvözlőbeszédébe kezd, már jót haladt a döcögős körmondatokon, midőn a baloldal szokott halitéleteinek ismétlésére kerülne a sor: hogy mit sem nyertünk; hogy az országgyűlési többség feláldozta az ország függetlenségét, ezredéves jogait, a jobboldalnak a teremben lévő tagjai nem tudták megállni, hogy bele ne kiáltssák: „nem igaz, roszt;“

mire a baloldaliak részéről: „de igaz, helyes, éljen“ felkiáltások folytatók a megszokott s lett belőle egy komikus jelenet, mely azzal végződött, hogy a jobboldaliak, főbíró Miksa Elek vezetése alatt odahagyták a termet. Az egész egy nagy reggelig tartó banquette-el végződött.

Ez a tüntetés nagymértékben alkalmas arra, hogy komoly gondolkodóba ejtse a haza sorsán aggódót. Mindenekelőtt e két kérdés merül fel a gondolkodó előtt: mi célja volt Tisza Lászlónak e tüntetéssel, a kedélyek felháborításával? A második kérdés: vajon mi lehet annak oka, hogy az erdélyi magyar városok polgárságának nagyobb részét (előttünk állanak: Kolozsvár, M.-Vásárhely, Torda, sőt Dézs példái is) oly könnyű üres dikezőkkel felbujtogatni, a hon javát előre nem mozdító cselekvényekre ingerelni? Az első kérdésre megtudunk magunknak felelni: Tisza László, kinek tegnap felolvasott beszéde már azelőtt való napon Kolozsvárt kinyomatva kézről-kézre járt, tehette volna, hogy azt Tordán közönségesen kiosztassa s nézeteit s eljárásainak eredményét zajtalan úton juttassa köztudomásra, midáltal köpeny fordítása nem lett volna ép oly feltűnő, — tudvalévő dolog, hogy Tisza Lászlót a tordamegyei Deák-párt közakarata tette követté azon ígéretére, hogy; a Deák-párt zászlójához fog Pesten csatlakozni, *) de neki tüntetésre volt szüksége, fel akarta a kedélyeket porozni, hogy a beállandó követválasztásnál részére süljenek el a votumok. A másik kérdésre már nem tudunk ily határozottan felelni. Hazafiatlanság, tudatlanság, kevés belátásnak vagy minek tulajdonítsuk azon jelenséget: hogy a mi polgártársaink igen nagy része inkább hallgat, Tiszára, a kétes Szabó Lajosra, az éretlen Veres és Maurer Bélára, mint Deák Ferenczre és elvtársaira?! Pedig a választás egy kis józansággal nem épen oly bázis. Két zászló van előttünk kitűzve, egyik Deák Ferencz által, melyet a mérséklet, a józan számítás zászlójának nevezhetünk: a másik Kossuth által — mert ne ámitsuk magunkat, a baloldal minden árnyalata e zászló felé aspirál — ez a szélsőség, a mindent kockáztatás fekete zászlója. Húsz évvel ezelőtt is e zászlót követtük s egy meredélyhez érkeztünk, honnan az amerikai bölénynyájhoz hasonlóan, hanyatt-homlok rohantunk a veszedelmes mélységbe. Most is e zászlót kövessük-e? az okatlan állat félelemmel közelít pl. azon hidra, hol egyszer lába alatt beszakadt a gerenda, nem kis erőfeszítésbe kerül azon másodsor keresztül hajtani. Vigyázatok polgártársaim, nehogy a követendő zászló megválasztásában azt látszatok bizonyítani: hogy bennetek kevesebb belátás és instinctus van, mint az okatlan állatban.

Külpolitikai szemle.

Maros-Vásárhelyt, 1869. jan. 7.

¶ Mint mult számunk távirati sürgőnye már jelenté, Napoleon újévi beszéde békésen hangzott. Arra is van remény, hogy a konferencia január 9-kén Párisban összeül. Ezeknek daczára, vannak oly Tamások mégis, kik a béke tartósságában teljességgel nem akarnak hinni. Több hirlapban állandólag tartja magát azon meggyőződés, hogy a konferencia mögött háboru rejlik; hogy Oroszország csak időt akar nyerni. Mely meggyőződést egyik porosz újság heves kifakadásai, melyekkel a muszka háborui törekvéseket visszaütisítja, épen nem gyengítik.

Egyik francia lap tudni véli: hogy a konferenciában Török- és Görögországnak nem fog lenni döntőszavazata s csakis a tanácskozásokra hivatnak meg. Ugyanazon lap közli a megjelenő diplomaták névsorát, kiknek elnöke Lavalette marquis lenne. Tagok: osztrák-magyar, herczeg Metternich; porosz: gróf Solms, angol: lord Lions, olasz: Nigra lovag, muszka: gróf Stackelberg, török: Dsemil basa, görög: Rizo Rangabé.

A konferenciái előzmények alatt Török- és Görögország harcra készülnek. Deczember 19-én a görög kormány törvényjavaslatot terjesztett elő, melyben kér:

1. Rendkívüli hitelmegszavazást, háborui czélokra, száz millió drachma erejéig;
2. fölhatalmazást segélyforrások nyithatására, kölcsön vagy más lehető úton;

*) V. ö. mai „Tisza László számadó beszéde című czikkünkkel. Szerk. „

3. rendkívüli ujonczozást, a száraz és hajós sereg részére. E törvényjavaslat elfogadtatott. Konstantinápolyi legújabb hírek szerint, Görögországba 2000 önkéntes érkezett, hogy részt vegyenek a török elleni harcban. Amerika 4 milliót kölcsönzött a görögöknek fegyvervásárlásra.

A kandi felkelésről ellenkező hírek keringenek. Mult számunkban említett azon hír ellenében, hogy a kandi felkelő kormány a felkeltekkel együtt megadta magát, görög forrásból erősítik: hogy az önkéntesek első osztálya Petropulali vezérlete alatt Remolónál, a másik osztálya Basiliónál kiszállva, deczember 27-ig három győzelmes csatát vívtak a törökök ellen.

Spanyolországba véresen köszöntött be az újév. A köztársaságiaknak választásuknál kivított sikerüket vérrel kellett megfizetni. A királyi érzelmű kormány más eszközök hiányában, szuronyhoz nyul. Madridi tavasgyörgnyök szerint: Ceballeros tábornok Malagát megszállotta. A felkelés le van verve. A felkelők 400 halottat és 600 foglyot veszítettek volna. A szerencsétlen ország vigasztalan jövővel néz szembe. Vagy köztársasági forradalom tör ki, vagy sikerül a kormánynak a körülmények ura maradni. Utóbbi esetben a különféle királpártiak kezdetnek véres háborút, minthogy az ideiglenes kormány tagjai között sincs semmi egyetértés.

VEGYES.

* Nt. Veszely Károly ur, a helyi katolikusok esperese és plebánosa folyó hó 6-kán ünneplé üzent-miséjét, — 25-dik szolgálati évét. Az isteni tisztelet ünnepélyességére igen nagymérvben folyt be a dalárda jelesebb tagjainak közreműködése, — kik egy Vocelka Ede által, Beethoven, Haydn, Weber, Meyerbeer és saját műveiből, összeállított misét szép sikerrel adtak elő. Különösen a V. G. ur erőteljes és zengzetes bariton- és a B. D. ur mély baszus-hangja az isteni tisztelet pár helyét valóban magasztossá tette. Az ünnepély után diszebed következett, melyben a dalárda tagjai, a helyi főbb hivatalnokok és r. katolikus papok vettek részt. Az ebédet a városi örv. sz. elnökének meleg érzéssel elmondott üdvözlője előzte meg. Az ebéd alatt nem hiányoztak, de meg nem is érték egymást, a felköszöntések. A főkirálybíró 6 mltga kifejezte saját és a vendégszolgálat öhaját abban: vajha e hű völegénye az egyháznak és egyszersmind hive egy más imádandó lénynek (a laikus ifjúságra nézve nem követésre méltó példa): a hazának, arany-lakadalmát is ily jó egészséggben ünnepehesse meg. A toasztok alapját, igen alkalomszerűleg, többnyire latin mondatok képezték. Petri Ádám ur éltet a katonaságot, különösen a jelenlévő ezredet és őrnagyot, a mottó volt: si vis pacem para bellum. Az ezredes öhaját fejezte ki a sorkatonaság és honvédség jó egyetértése felett, éltet Ausztriát és Magyarhont a „viribus unitis“ alapján. Petri Ádám ur egy második toasztjában elmésen mondá, hogy a válás koppantó, de nem a világozság kioltására, hanem a gyertya hamvának elvételére, a világozság növelésére s így éltet a vallást és a katolika vallás autonómiáját, Veszely ö mltga meleg és vallásához igen nagy hűséget tanúsító szavakban viszonzá e felköszöntést, üdvözlölte a dalárdát, s a dalárdatagok szép éneklését a közmondással dicsére meg: qui bene cantat, bis orat. Az egész ebéd fényoldalát barátságos színezete képezte. Az ünnepelt lelkipásztor hivei ugyanez alkalomra egy meleg érzésű üdvözlő költeményt is nyomattak, melynek jó kívánságaira mi is szívből mondunk Ament!

* A helyi kaszinó egyesület e hó 10-kén tartja ez évi első közgyűlését.

* Az egyenlőség kör elnöke, az új választás alkalmával, mint halljuk, Dobolyi Sándor helyett, Lázár Ádám lett.

* Betörési kísérletet már két ízben tőnek valami jó madarak, a felső városrészben rövid időközökben. Először a Teleki-könyvtár egyik részének ablakrostélyát bontották ki, de midőn már épen a berontásra került volna a sor: zajt hallván, megugrottak. Nehány nappal később Csákány, kis kereskedő, boltjának oldalát törték be, a sárosuteza kezdetén, de a háziak szintén észrevették a hivatlan vendégeket s elkergették. Hát az éji örök?

* Marosszék főkirálybírója e hó 12-re írta ki a szék bizottmányának rendkívüli gyűlését, melyben, első sorban, a követválasztási központi bizottmány megválasztását elrendelő belügyminiszeri leirat fog tárgyalatni.

* A királyi udvar, mint az „Esti Lapok” írják, e hó 25-kén érkezik Budára, s a farsang utónapjait a magyar fővárosban tölti. Szeretnők, ha valami anglus kiszámítaná, hogy mennyi kereskedelmi előny háramlik országunkra, az udvar gyakori köztünk mulatásából, — a politikai s társadalmi előnyöket nem is említve. Hanem azért „Magyarországnak nincs mit vesztenie”...

* A magyar honvédsereg tisztjei, a honvédsereg felállításakor, következők lesznek: alkalmas nyugdíjazott tisztok; ranggal quietált tisztok, ha nincsenek, mint tartalékosok alkalmazva; — alkalmas volt honvédtisztok — más, a tisztviselési kellekkel bíró egyének; honvéd altisztok, kik a tiszti vizsgát sikerrel letesznek s különben is alkalmasak tisztviselésre. A honvéd tiszti kar továbbá ki fog egészíteni a honvédségbe átlépő rendes hadseregi tisztokból; tartaléktisztokból; s végre előléptetés által. Nyugdíjazásra nézve semmi különbség sem lesz a rendes katonasági és honvédségi tisztok közt s azok, kik annak sorából léptek emezek közé: előbbi állomásukra, rangjuk megtartásával, ismét visszaléphetnek. Czimük a következő lesz: „magyar királyi honvédtiszt” s királyi rendelet szerint a „magyar királyi tiszt” cím egyenlő rangu lesz a „császári királyi tiszt” címével. A honvédség tisztjeinek előléptetése ugyanazon elvek szerint történik, mint az állandó hadseregénél. Adja Isten, hogy mielőbb, mint tényt, s ne csak hirt, jelenthessük e szabályok megtartását!

* A tordai Tisza-ünnepély jellemzésére szolgálhat az az adat is, hogy a lakoma alkalomával Wlászka kanonok (egyik pronunciamentós) Matzelláriu urra emelt poharat, mit a haza megmentésére hivatott baloldali választottak nagy applausussal fogadtak.

* Egy miniszteri rendelet szerint a lőfegyver tartás mindenkinek jogában áll, s csak becsületlenítő büntetés miatt fenytett, vagy vizsgálat alatt levő, ugy szintén gyanus és csavargó egyénektől, községi javaslat alapján, vétethetnek el a fegyverek.

* A szász egyetem utolsó gyűlésében az elnöklő gróf zárbeszédére Theil, szászsebesi küldött válaszolt, az egyetem nevében. Beszéde végzavai így hangzottak: Midőn nmlgód az egyetem elnökségét átvette, egyszersmind azon terheknek is alá adta magát, melyek mindig együtt járnak e tanácskozáskor vezetésével. — Az élénk részvétért, odaadásért, tapintatért s gyakran elnézésért is, melyekben a tárgyalásokat részlettel: fogadja az egyetem köszönetét, a tanácskozáskor bezárultával.

Eljött tehát a pillanat az utolsó szó kimondására, ez egyetemben. Légyen a mélyen érzett, s a népek sorsát vezérlő hatalmaknak is buzgóan kegyökre ajánlott óhajlás e szó, a szász-föld lakóinak üdvöért, jólétöért! S habár az Andreanum arany betűi ma már nagyrészt elavultak is: vajha mindig mélyen szívébe maradna vésvé a népnek a szabadságlevél legna-

gyobb tanúsága, hogy az egész nemzet egy nép, s hogy az eljövendő századokra is a mivelődés szelleme az a szikla, mely a tomboló hullámok közt szabadulást nyújt.

* Az osztrák-magyar birodalom brüsseli consulának október havi jelentéséből közöljük ez érdekes statisztikai adatokat, melyekből eléggé kitűnik, mily élénk volt e két állam kereskedelmi forgalma az 1868-dik év 8 első hónapjában.

Az adatok így következnek:

Behozatott f. évi aug. havában 456,976 kilo buza, tönköly és abajdocz; mind a 8 hó alatt 8.126,610 kilo rozs, 108,286 kilo aug. hóban és 2.837,610 kilo a 8 hónap alatt; — korai árpa és maláta 755,217 kilo aug. hóban és 4.240,206 kilo 8 hónap alatt, (tehát 3.845,206 kiloval több hozatott be, mint az 1867-dik év első nyolcz hónapja alatt); — liszt, korpa, burgonyaliszt 9700 kilo augusztusban és 146,572 kilo a 8 hónap alatt. — A kivitelnél a következő érdekesebb adatokat találjuk, ugyanis 8 hó alatt kivitetett: feldolgozott aczél 38,090 kilo, vaspléh, hengerezett vas stb. 175,000 kilo, mely összeg 1867-hez hasonlítva 33,000 kilo kevesebést mutat. A szögek kivitele folytonosan növekedik és 1868-ban 367,359 kilot teszen, s így 164,220 kiloval többet, mint 1867-ben és 227,641 kiloval többet, mint 1866-ban. Az összes vasáruczikkek kivitele az osztrák-magyar monarchiában a folyó év első 8 hónapja alatt 613,026 kilora rugott, mely számot 1867-hez hasonlítva 360,892 kilo, és 1866-hoz hasonlítva 249,400 kilo többletet mutat. — Viasz- és fagygyugyertyákból augusztusban kivitetett 12,690 kilo, a f. év első 8 hónapja alatt 17,825 kilo, e szerint 1867-hez hasonlítva 10,655 kiloval több. — A zsiradék czimű rovat alatt a tavalyi 8 hó alatt 12,825 kilo vitetett ki, míg az 1867-ki kivitel ugyanezen időtartam alatt 14,311 kilot tett.

A gyapju (idegen eredetű) rovat alatt, mely az átvitelben szerepel, a tavalyi első 8 hó alatt 1150 kilo fordul elő, míg az 1867-ben 16,742 kilo és 1866-ban 29,100 kilo volt.

Gépekből és gépészeti készülétekből a kivitel 79,830 kilo volt, tehát 23,670 kiloval kevesebb, mint 1867-ben és 50,254 kiloval kevesebb, mint 1866-ban. — Belgiumnak kereskedelmi forgalmában az összes külfölddel a bevétel augusztusban 12%-kal és a 8 havi idő alatt 14%-kal növekedett az 1867-ki és hasonló időhöz hasonlítva. — A kivitel is augusztus hóban 15%-kal és a 8 hó alatt összesen 5%-kal volt nagyobb, mint az 1867-ki. — A hajózási forgalom szintén nagy mérvben növekedik. Az antwerpeni kikötőben 1866-ki január 1-től július 31-ig 1619 hajó érkezett, míg 1868-ban ugyanennyi időközben 2024 hajó érkezett.

* Helyi t. előfizetőinket fölkérjük, hogy a lap pontos kézbesítése körül mutatkozó legkisebb hiányt szíveskedjenek a kiadóhivatallal (a főiskolai nyomdában) tudatni, hogy a baj orvoslásáról azonnal gondoskodhassunk.

Szerkesztői üzenetek.

T. P. E. urnak. A „Naplót,” mihelyt lehet, közreadjuk; köszönet. — T. V. E. urnak. A régi levélnek előfizetőink fognak legjobban örülni. — Az egyenlőségi kör elnökségének. A „Székely Hírlap” nem kötelességből, hanem csak méltányosságból kárpótolja a „Sz. K.” hátrányban maradt előfizetőit. Arra azonban, méltányosságból sem vállalkozhatik, hogy a „Sz. K.” előfizetőinek, kik hátrányban nem maradtak, ingyen lapot küldjön. Az egyenlőségi kör ily előfizető volt; hogy azonban a kellemetlen surlódásoknak elejét vegyük: küldeni fogjuk a lapot egy negyedévig ajándékban.

Az erdélyi törvényes királyi ítélő táblánál,

az második polgári osztályú ülésében a következő perek láttattak el 1868 év utolsó hetében.

Grigora Dumitru Bambalu Grigore ellen 5 frt iránt; Miron Dávid Popp Ávrám s társa ellen, birtokháborítás iránt; Georgiu Comanion Siari s társa, Juana Monea Zainak fekvősegek iránt; Schieber Maria a kir. kincstár ellen 92 frt 68 1/2 kr. iránt; Popovics János, Dezső József ellen, birtokháborítás iránt; Csigoján Toma, Buda Aftenie hagyatéka tárgyában; Juana Juon, Babucza János ellen, 249 frt 89 kr. iránt; Löb Grünwald, Hersch Brecher ellen, 22 frt iránt; Gervászia Mánkovszki s társa, Kafka Miksa s társai ellen, birtokháborítás iránt; Pavel Echim, Reichel ellen, 12 frt iránt; George Hardisia, Cifora Gusu ellen, birtokháborítás iránt; George Goila, Nicolae Goda ellen, birtokháborítás iránt; Bukura Achim, Urdá Nicolae ellen, birtokháborítás iránt; O-Sindea községre, Burzán Boer család ellen, birtokháborítás iránt; Dobra Juon, Mozean Nicolae ellen, birtokháborítás iránt; Jánk Szimion, Jánku Juon ellen, birtokháborítás iránt; Borlea Juon s társai, Borlea Samfra ellen, hagyaték iránt; Juon Suviu, Bardetir Stefan ellen, 1 frt 40 kr. iránt; Ratiu Maftai, Szuzán Maria ellen, 3 frt 10 kr. iránt; Kir. pénzügyészség. Szt. György közönsége ellen, birtokháborítás iránt; Gligora Jozzif, Lengyel János ellen, birtokh. iránt; Nagy Pál, Demeter Sándor ellen, birtokh. iránt; Deák Mihályné, Mátyus Antal ellen, hagyaték felett; Szakacs János, Szakacs Ferencz ellen, hagyaték felett; Magner Ignác, Nedesán Kondratye ellen, haszonbér felmondás felett; Dénes Ferencz, Zsögő József ellen, haszonbér felmondás felett; Schuller Katalin, Jékeli József ellen, 320 frt felett; Steinhansen Tivadar, gr. Lázár Kálmán ellen, 834 frt felett; Steinhansen Tivadar, gr. Lázár Kálmán ellen, 300 frt és 224 frt iránt; Metján Juon, Szinkia Nicolae ellen, hagyaték felett; Szuszermann Maria, Kimpián Paramon ellen, atyaság elismerése felett; Trityán József, Lázár Simon ellen, 24 frt felett; Maka Trezsi, Nagy Andras ellen, 170 frt felett; Toredn János, Kreitzer Márton ellen, fekvők felett; Flórián Antal, Marosán Péter ellen, 30 frt felett; Vén Ferencz, Ince Antal ellen, hagyaték felett; Kovács József, Szász János ellen, 80 frt felett; Csizsér József, Serbán István ellen, birtokadás felett; Buda József, Haver Mihály ellen, haszonbér felmondás felett; Simo János, Bálint Ferencz ellen, 500 frt felett; Gábor Kati, Kolbász László ellen, 70 frt felett; Kir. kincstár, Muskovits Abraham ellen, 135 frt 50 kr. felett; Gális Tódor, Stefan László ellen, 145 frt iránt; Gális Tódor, Stefan László ellen, 45 frt iránt; Dózsa Ferencz, Gazda István ellen, 17 frt felett; Leb Rosenberger, Tartasi Sándor ellen, 97 frt 50 felett; Czink Pál, Kis Sándor ellen, 660 frt felett; Imets József, Frenozony Juon ellen, 60 frt felett; Pap Mihály, Pap Mártonné elle, 5425 frt felett; Kenda Aniska, Kenda Malej ellen, birtokh. felett; Skaltzer Sámuel, Bárdosi János ellen, 597 frt 92 kr. felett; Skaltzer Sámuel, Bárdosi János ellen, 597 frt 92 kr. felett.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő:

SZÁSZ BÉLA.

HIRDETMEÉNYEK.

(4)

1—5

Kábdebó István

tisztelettel tudatja a t. cz. idevaló és vidéki közönséggel, hogy fűszerkereskedését a Pátrubán háztól a **Derzsi házhoz**, ugyanazon soron, átköltöztette, hol szintén minden fűszer áruk olcsón kaphatók, és pontosan kiszolgáltattak; — továbbá az általános kölcsönös biztosítóbanc

„Transsylvania”

igazgatói irodáját t. cz. Csiky János ur házához 1-ső emelet, hol is a felmenetelt és bemenetelt a fálani fölirat jelzi — helyezte el, — és biztosításokra, nem különben mindenféle pénzváltó üzletekre magát ajánlja.

(5)

(1—1)

Hirdetmény.

A marosvásárhelyi takarékpénztár közgyűlése határozatánál fogva felszólíttatnak a t. cz. részvényesek, hogy a takarékpénztár alakulásakor fizetni kötelezett részvény 50 százaléka — melyből 10 bánatpénzült már be van fizetve — teljes fedezéséül **1869. január 31-ig még 20- és február 28-ig a más 20 százalékot is** az alapszabály 1-ső §-sa utolsó tételei értelmében id. pénztárnok Bucher Miksa ur keze és számadása alá fizessék be.

M.-Vásárhely, 1868. dec. 31-én.

Zarándi KNÖPFLER VILMOS
igazgató.

GÖLDNER NÁNDOR
jegyző.